

DABAS VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK
Települési Értéktár Bizottság
Dabas, Szent István tér 1/b.

Szám: 121-21/2015.

JEGYZŐKÖNYV

Készült: Dabas Város Önkormányzatának Települési Értéktár Bizottsága 2015.november 3-án megtartott üléséről.

Az ülés helve: Dabasi Polgármesteri Hivatal III. emeleti tárgyaló
2370 Dabas, Szt. István tér 1/b.

Jelen vannak:

Bizottság tagjai:

- Dr. Bodó Ágnes	megjelent
- Kecskeméti Norbert	megjelent
- Kosztolányi Gyula	megjelent
- Kőszegi Zoltán	nem jelent meg
- Pálinkásné Balázs Tünde	megjelent
- Pásztor Gergely	nem jelent meg
- Révész Károly	nem jelent meg
- Tapodi Katalin	megjelent
- Valentyik Ferenc	megjelent
- Zelenák András	megjelent

Polgármesteri Hivatal részéről:

Rigóné dr. Roicsik Renáta jegyző	nem jelent meg
dr. Greskó Judit jegyzőkönyvvezető	megjelent

Zelenák András a bizottság elnöke:

Köszöntötte a megjelenteket. Bejelenti, hogy az ülés határozatképes, mivel 7 fő bizottsági tag megjelent. Az ülést 16.00 órakor megnyitja.

Szavazásra bocsátja: a napirend elfogadását.

A Bizottság 7 igen (egyhangúlagos) szavazattal az alábbi napirendet fogadta el:

NAPIREND

1. Kalicza Ferenc életútja, adományozó tevékenysége
Felterjesztő: Valentyik Ferenc
2. Bartholomaeides Soma őszibarack-nemesítő tevékenysége
Felterjesztő: Valentyik Ferenc
3. Madas Károly adományozó és iskolaalapító tevékenysége
Felterjesztő: Valentyik Ferenc

ELSŐ NAPIREND TÁRGYALÁSA:

Kalicza Ferenc életútja, adományozó tevékenységének felvétele a települési értéktárba.

Előadó: Zelenák András a bizottság elnöke

Zelenák András bizottság elnöke:

Javasolja, hogy a bizottság „Kalicza Ferenc életútját, adományozó tevékenységét” vegye fel a Települési Értéktárba.

Szavazásra bocsátja: Dabas Város Önkormányzatának Települési Értéktár Bizottsága felveszi a Települési Értéktárba „Kalicza Ferenc életútját, adományozó tevékenységét”.

Kalicza Ferenc szülőfaluja gyülekezetét példamutató alázattal szolgáló református lelkész, 1848-as honvéd, nagylelkű adományozó. Egyszerű körülmények között élő, néhány holdon gazdálkodó földműves családban született. Elemi iskoláit az alsódabasi reformátusoknál végezte. Tanulmányait Dabasi Halász Imre támogatásával folytathatta Nagykőrösön, ahol kivételes szorgalommal felküzdötte magát a legjobb tanulók közé. Tanítványokat vállalt s hamarosan önellátóvá vált. Kecskemét, Debrecen, Sárospatak református tudásközpontjai következtek. 1848-ban végzett s útja a szószék helyett a csatatérre vezetett. Honvéd közkatonaként harcolta végig a szabadságharcot. A bukás után bujdosni kényszerült, mert az osztrákok kivételes szigorral büntették a magyar szabadságharcban szerepet vállaló papokat. Az Abony környéki birtokokon talált menedékre, ahol nevelőként biztosította megélhetését. Híressé vált tanítványa Márton Ferenc középbirtokos, akit Abonyi Lajos (1833-1898) néven jegyeznek a lexikonok. 1860-ban az osztrák elnyomás enyhültével került szülőfaluja gyülekezetének élére és haláláig szolgálta földijeit. Szokatlan módon 189 holdnyi területen gazdálkodott, melyet részben a gyülekezettől haszonbérélt. A gyóni gazdák területnagyság szerinti erőssorrendjében a 10. helyet foglalta el a századfordulón. Puritán körülmények között élt, gazdálkodási bevételeiből a legtöbbet termőföldvásárlásra fordított. Saját szellemi épülésére, megsárgult papírok vattatására, tudományos búvárkodásra sosem sajnálta az időt. Gyermekkori verseinek kéziratát a Kecskeméti Református Gyülekezet könyvtárában őrzik (Kalicza Ferenc írásbeli gyakorlása. K. 90.). Szép kort megérve, 88 évesen halt meg. Végrendeletében közel 100 holdnyi saját tulajdonú tehermentes földjeit egyenlő arányban ösztöndíjalapként elosztva hat református oktatási intézménynek adományozta (Budapesti, Debreceni, Sárospataki Theológiák, Nagykőrösi és Kecskeméti Főgimnáziumok, Nagykőrösi Tanítóképző). Mintául szolgáló életútját Gyóni Géza méltatta a Dabas és Vidéke hasábjain.

A Bizottság egyetért a javaslattevőkkel: Kalicza Ferenc életútja és adományozó tevékenysége mintául szolgálhat ma is. Emlékét érdemes megőriznünk és ápolnunk.

(A szavazásban 7 bizottsági tag vesz részt)

A Bizottság 7 igen (egyhangúlagos) szavazattal az alábbi határozatot hozza:

16/2015. (XI.3.) számú TEB határozat

Dabas Város Önkormányzatának Települési Értéktár Bizottsága a kulturális örökség gyűjtőnév alá felveszi a Települési Értéktárba „Kalicza Ferenc életútját és adományozó tevékenységét”. Kalicza Ferenc szülőfaluja gyülekezetét példamutató alázattal szolgáló református lelkész, 1848-as honvéd, nagylelkű adományozó. Egyszerű körülmények között élő, néhány holdon gazdálkodó földműves családban

született. Elemi iskoláit az alsódabasi reformátusoknál végezte. Tanulmányait Dabasi Halász Imre támogatásával folytathatta Nagykőrösön, ahol kivételes szorgalommal felküzdötte magát a legjobb tanulók közé. Tanítványokat vállalt s hamarosan önellátóvá vált. Kecskemét, Debrecen, Sárospatak református tudásközpontjai következtek. 1848-ban végzett s útja a szószerk helyett a csatatérre vezetett. Honvéd közkatonaként harcolta végig a szabadságharcot. A bukás után bujdosni kényszerült, mert az osztrákok kivételes szigorral büntették a magyar szabadságharcban szerepet vállaló papokat. Az Abony környéki birtokokon talált menedékre, ahol nevelőként biztosította megélhetését. Híressé vált tanítványa Márton Ferenc középirtokos, akit Abonyi Lajos (1833-1898) néven jegyeznek a lexikonok. 1860-ban az osztrák elnyomás enyhültével került szülőfaluja gyülekezetének élére és haláláig szolgálta földjeit. Szokatlan módon 189 holdnyi területen gazdálkodott, melyet részben a gyülekezettől haszonbérélt. A gyóni gazdák területnagyság szerinti erőssorrendjében a 10. helyet foglalta el a századfordulón. Puritán körülmények között élt, gazdálkodási bevételeiből a legtöbbet termőföldvásárlásra fordított. Saját szellemi épülésére, megsárgult papírok vallatására, tudományos búvárkodásra sosem sajnálta az időt. Gyermekkori verseinek kéziratát a Kecskeméti Református Gyülekezet könyvtárában őrzik (Kalitza Ferenc írásbeli gyakorlása. K 90.). Szép kort megérve, 88 évesen halt meg. Végrendeletében közel 100 holdnyi saját tulajdonú tehermentes földjeit egyenlő arányban ösztöndíjalapként elosztva hat református oktatási intézménynek adományozta (Budapesti, Debreceni, Sárospataki Theológiák, Nagykőrösi és Kecskeméti Főgimnáziumok, Nagykőrösi Tanítóképző). Mintául szolgáló életútját Gyóni Géza méltatta a Dabas és Vidéke hasábjain.

A Bizottság egyetért a javaslattevőkkel: Kalicza Ferenc életútja és adományozó tevékenysége mintául szolgálhat ma is. Emlékét érdemes megőriznünk és ápolnunk.

Határidő: azonnal

Felelős: bizottság elnöke

SODIK NAPIREND TÁRGYALÁSA:

Bartholomaeides Soma őszibarack-nemesítő tevékenységének felvétele a Települési Értéktárba

Előadó: Zelenák András a bizottság elnöke

Zelenák András bizottság elnöke:

Először, hogy a bizottság „Bartholomaeides Soma őszibarack-nemesítő tevékenységét” felvétele a Települési Értéktárba.

Előzetes javaslatra bocsátja: Dabas Város Önkormányzatának Települési Értéktár Bizottsága javasolja a Települési Értéktárba „Bartholomaeides Soma őszibarack-nemesítő tevékenységét”. Zelenák András evangélikus lelkész, a „Metelka díjazottja” őszibarackfajta nemesítője. Bartholomaeides Soma atyja Bartholomaeides Pál fő esperes, pilisi lelkész. Gyóni éve előtt Zelenák András és Pilisen segédlelkészként szolgált. Székács József mellett részben ő látta el Kossuth Lajos sírjának temetésének lelkészi teendőit 1839-ben. Egyházi feladatain túl örömeit lelte gazdasága

gyógyszerészhez is. Metelka Ferenc kertjéből a sajátos ízű gyümölcs a környék nemes családjainak asztalára, majd mezőgazdasági kiállításokra került. A „Metelka díjazottja” őszibarack így a fajta országos bemutatását, megismertetését végző patikusról kapta a nevét, de a nemesítő érdemeit a kertész szakma tudományos szintű művelői a mai napig számon tartják. Életének 76., papsága 50. évében hunyt el, a gyóni gyülekezetet kivételes hűséggel 43 évig szolgálta.

A Bizottság egyetért a javaslattevőkkel: Településünk helytörténetében egyedülálló teljesítmény az őszibarackfajta kinemesítése. Példa lehet a mai agrár innovációk számára.

(A szavazásban 7 bizottsági tag vesz részt)

A Bizottság 7 igen (egyhangúlagos) szavazattal az alábbi határozatot hozza:

17/2015. (XI.3.) számú TÉB határozat

Dabas Város Önkormányzatának Települési Értéktár Bizottsága az agrár- és élelmiszergazdaság gyűjtőnév alá felveszi a Települési Értéktárba „Bartholomaeides Soma őszibarack-nemesítő tevékenységét”. Gyóni evangélikus lelkész, a „Metelka díjazottja” őszibarackfajta nemesítője.

Bartholomaeides Soma atyja Bartholomaeides Pál fő esperes, pilisi lelkész. Gyóni éveitől Pesten és Pilisen segédlelkészként szolgált. Székács József mellett részben ő látta el Kossuth László temetésének lelkészi teendőit 1839-ben. Egyházi feladatain túl örömet lelte gazdasága mindennapi munkálataiban, szenvedélyes kertész volt. A vidék lakóival főként a gyümölcsfák nevelését kedvelte meg. Aprólékos, türelemmel kísérletező tevékenységéből egy új őszibarackfajta született az 1840-es évek közepén. Magvetésből szaporítva jó érzékkel választott ki egy kiváló tulajdonságokat hordozó magoncot. A fáról szemző hajtásokkal látta el ismerőseit, így került belőle a Zlinszky családhoz és Metelka Ferenc alsódabasi gyógyszerészhez is. Metelka Ferenc kertjéből a sajátos ízű gyümölcs a környék nemesi családjainak asztalára, majd mezőgazdasági kiállításokra került. A „Metelka díjazottja” őszibarack így a fajta országos bemutatását, megismertetését végző patikusról kapta a nevét, de a nemesítő érdemeit a kertész szakma tudományos szintű művelői a mai napig számon tartják. Életének 76., papsága 50. évében hunyt el, a gyóni gyülekezetet kivételes hűséggel 43 évig szolgálta.

A Bizottság egyetért a javaslattevőkkel: Településünk helytörténetében egyedülálló teljesítmény az őszibarackfajta kinemesítése. Példa lehet a mai agrár innovációk számára.

Határidő: azonnal

Felelős: bizottság elnöke

HARMADIK NAPIREND TÁRGYALÁSA:

Madas Károly adományozó és iskolaalapító tevékenységének felvétele a Települési Értéktárba

Előadó: Zelenák András a bizottság elnöke

Zelenák András a bizottság elnöke:

Javasolja, hogy a Bizottság „Madas Károly adományozó és iskolaalapító tevékenységét” vegye fel a Települési Értéktárba.

szavazásra bocsátja: Dabas Város Önkormányzatának Települési Értéktár Bizottsága veszi a Települési Értéktárba „Madas Károly adományozó és iskolaalapító tevékenységét”. Madas Károly ügyvéd, országgyűlési képviselő, a nevét viselő pesti református gimnázium egyik alapítója. Tősgyökeres református hajdúcsaládban született, ősei Bocskai István hajdú között kaptak kiváltságos levelet. Református lelkész édesapjának nem volt módja gyermeke taníttatására, ezért mesterembernek szánta, ő azonban fejébe vette, hogy honorácior pályára lép. Így került a debreceni kollégiumba, ahol rendkívüli szorgalmával és emlékezőtehetségével túnt ki társai közül. Mint ingyenes diák végezte tanulmányait, jómódú társainak pedig magánórákat adott. Keresetét saját maga és szülei között osztotta meg, harmadát pedig megtakarította. A kitűnő eredménnyel elvégzett gimnázium után Debrecenben, majd Pesten tanult jogot és ügyvédi vizsgát tett, és olyan hírnevet szerzett, hogy a főúri családok is versengtek érte, hogy jogtanácsosnak megnyerjék. Visszavonulása után a Pest megyei törvényszék helyettes elnökévé, a fővárosi református egyházközség presbiterévé és gondnokává, Halász Boldizsár harmadik ciklusa után, 1872-ben az Alsódabasi választókerület országgyűlési képviselőjévé választották.

Ügyvédi pályafutása során jelentős vagyona tett szert, a 19. század második felében a báró Laffert család után ő lett Sári legnagyobb földbirtokosa. Az 1893. évi birtokösszeíráskor Sáriban (574 szántó, 2 kert, 725 rét, 34 legelő, 257 erdő, 204 szőlő, 193 terméketlen) 1.989 kat. hold földje volt, bár ebből 1899-ben több mint 91 kat. hold víz alatt állt. Ő intézte a Tihanyi család ügyeit is, akik az ócsai határ nagyobbik felét bírták. Mint a Tihanyi árvák árvagyámja és ügyvédje Madas Károly kapta meg a (mai ócsai gimnázium helyén volt) Csürkert, a Mádencia-erdő, Vörös-ér, Czirjái tanyák, Kei-sziget, Babád, Újerdő, Ómér-sziget) 3.214 kat. hold területét is, melyet bérbe adva hasznosított.

Amilyen sikeres volt hivatali, gazdálkodói és közéleti pályája éppoly sikertelen a családi élete. 1850-ben feleségül vette a rendkívüli szépségű és műveltségű Földváry Rozáliát, aki néhány év múltán fiatalon meghalt. Szerette volna, hogy egyetlen fia, Sándor folytatja az általa megkezdett utat, benne azonban csalódnia kellett, ezért visszavonult a közélettől. Azokra a debreceni egyházi alapítványokra gondolva, melynek tanulását köszönhette, úgy végrendelkezett, hogyha törvényes leszármazottak nélkül halna meg, vagyonának felét egy református árvaház, a másik felét egy református felsőbb leányiskola és internátus alapítására fordítsák.

Amikor rövid szenvedés után élete 87. esztendejében, 1901-ben végelgyengülésben jobblétre szenderült, vagyona Sándor fiára szállt, aki a szellemi betegek kórházába került, majd két év múlva ő is meghalt. Mindkettőjüket a Kerepesi temetőben helyezték örök nyugalomba.

A hagyatéki ügyek rendezése utána hajdani Tihanyi-birtok nagy részét Balatoni (népiesen és tévesen „Babádi”) Farkas László vette meg, a mintegy 250 holdas Mádencia pedig a reformátusegyházkerületé lett. A fővárosi református „felsőbb leányiskola és leánynevelő intézet”, melyet később érettségig adó liceummá, majd gimnáziummá fejlesztettek, Madas Károly és egy Baár János nevű polgár alapítványából 1907-ben jött létre. Előbb egy budai villát, majd a Vérmező sarkán egy iskolaépületet béreltek számára. A Medgyaszay István tervei szerint készült új iskola 1929-ben a Rózsa-domb nyugati lejtőjén, a Lorántffy Zsuzsanna utcában épült fel.

Sári község korabeli legnagyobb birtokosa, az Alsódabasi választókerület hajdani képviselője és adakozótársa nevét 1989 óta, amikor visszakerült egyházi kezelésbe, a Baár-Madas Gimnázium viseli.

A Bizottság egyetért a javaslattevőkkel: Madas Károly már életében is nagy adományozó volt. Halála után hagyatéki alapítványából létesült részben a Baár – Madas Gimnázium. Példaadását érdemes megörökítenünk.

(A szavazásban 7 bizottsági tag vesz részt)

18/2015. (XI.3.) számú TEB határozat

Dabas Város Önkormányzatának Települési Értéktár Bizottsága a kulturális örökség gyűjtőnév alá felveszi a Települési Értéktárba „Madas Károly adományozó és iskolaalapító tevékenységét”.

Madas Károly ügyvéd, országgyűlési képviselő, a nevét viselő pesti református gimnázium egyik alapítója. Tősgyökeres református hajdúcsaládban született, ősei Bocskai István hajdúi között kaptak kiváltságos levelet. Református lelkész édesapjának nem volt módja gyermeke taníttatására, ezért mesterembernek szánta, ő azonban fejébe vette, hogy honorácior pályára lép. Így került a debreceni kollégiumba, ahol rendkívüli szorgalmával és emlékezőtehetségével túnt ki társai közül. Mint ingyenes diák végezte tanulmányait, jómódú társainak pedig magánórákat adott. Keresetét saját maga és szülei között osztotta meg, harmadát pedig megtakarította. A kitűnő eredménnyel elvégzett gimnázium után Debrecenben, majd Pesten tanult jogot és ügyvédi vizsgát tett, és olyan hírnevet szerzett, hogy a főúri családok is versengtek érte, hogy jogtanácsosnak megnyerjék. Visszavonulása után a Pest megyei törvényszék helyettes elnökévé, a fővárosi református egyházközség presbiterévé és gondnokává, Halász Boldizsár harmadik ciklusa után, 1872-ben az Alsódabasi választókerület országgyűlési képviselőjévé választották.

Ügyvédi pályafutása során jelentős vagyonra tett szert, a 19. század második felében a báró Laffert család után ő lett Sári legnagyobb földbirtokosa. Az 1893. évi birtokösszeíráskor Sáriiban (574 szántó, 2 kert, 725 rét, 34 legelő, 257 erdő, 204 szőlő, 193 terméketlen) 1.989 kat. hold földje volt, bár ebből 1899-ben több mint 91 kat. hold víz alatt állt. Ő intézte a Tihanyi család ügyeit is, akik az ócsai határ nagyobbik felét bírták. Mint a Tihanyi árvák árvagyámja és ügyvédje Madas Károly kapta meg a (mai ócsai gimnázium helyén volt) Csűrkert, a Mádencia-erdő, Vörös-ér, Czirjái tanyák, Kei-sziget, Babád, Újerdő, Ómér-sziget) 3.214 kat. hold területét is, melyet bérbe adva hasznosított.

Amilyen sikeres volt hivatali, gazdálkodói és közéleti pályája éppoly sikertelen a családi élete. 1850-ben feleségül vette a rendkívüli szépségű és műveltségű Földváry Rozáliát, aki néhány év múltán fiatalon meghalt. Szerette volna, hogy egyetlen fia, Sándor folytatja az általa megkezdett utat, benne azonban csalódnia kellett, ezért visszavonult a közélettől. Azokra a debreceni egyházi alapítványokra gondolva, melynek tanulását köszönhette, úgy végrendelkezett, hogyha törvényes leszármazottak nélkül halna meg, vagyónának felét egy református árvaház, a másik felét egy református felsőbb leányiskola és internátus alapítására fordítsák.

Amikor rövid szenvedés után élete 87. esztendejében, 1901-ben végelgyengülésben jobblétre szenderült, vagyona Sándor fiára szállt, aki a szellemi betegek kórházába került, majd két év múlva ő is meghalt. Mindkettőjüket a Kerepesi temetőben helyezték örök nyugalomba.

A hagyatéki ügyek rendezése utána hajdani Tihanyi-birtok nagy részét Balatoni (népiesen és tévesen „Babádi”) Farkas László vette meg, a mintegy 250 holdas Mádencia pedig a reformátusegyházkerületé lett. A fővárosi református „felsőbb leányiskola és leánynevelő intézet”, melyet később érettségig adó líceummá, majd gimnáziummá fejlesztettek, Madas Károly és egy Baár János nevű polgár alapítványából 1907-ben jött létre. Előbb egy budai villát, majd a Vérmező sarkán egy

iskolaépületet béreltek számára. A Medgyaszay István tervei szerint készült új iskola 1929-ben a Rózsa-domb nyugati lejtőjén, a Lorántffy Zsuzsanna utcában épült fel. Sári község korabeli legnagyobb birtokosa, az Alsódabasi választókerület hajdani képviselője és adakozótársa nevét 1989 óta, amikor visszakerült egyházi kezelésbe, a Baár-Madas Gimnázium viseli.

A Bizottság egyetért a javaslattevőkkel: Madas Károly már életében is nagy adományozó volt. Halála után hagyatéki alapítványából létesült részben a Baár – Madas Gimnázium. Példaadását érdemes megörökítenünk.

Határidő: azonnal

Felelős: bizottság elnöke

Zelenák András bizottság elnöke:

Megköszöni a bizottsági tagok munkáját, az ülést 16.50. órakor bezárja.

Kmf.

Pálkásné Balázs Tünde
Jegyzőkönyv hitelesítő

Zelenák András
bizottság elnöke

Törvényességi észrevételre bemutatva:

DABAS VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK
Települési Értéktár Bizottság
Dabas, Szent István tér 1/b.

Szám: 121-21/2015.

KIVONAT

Készült: Dabas Város Önkormányzatának Települési Értéktár Bizottsága
2015. november 3-án tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

Jelen vannak: a csatolt jelenléti ív szerint.
Kihagyva a kihagyandók.

A Bizottság 7 igen (egyhangúlagos) szavazattal az alábbi határozatot hozta:

16/2015. (XI.3.) számú TEB határozat

Dabas Város Önkormányzatának Települési Értéktár Bizottsága a kulturális örökség gyűjtőnév alá felveszi a Települési Értéktárba „Kalicza Ferenc életútját és adományozó tevékenységét”. Kalicza Ferenc szülőfaluja gyülekezetét példamutató alázattal szolgáló református lelkész, 1848-as honvéd, nagylelkű adományozó. Egyszerű körülmények között élő, néhány holdon gazdálkodó földműves családban született. Elemi iskoláit az alsódabasi reformátusoknál végezte. Tanulmányait Dabasi Halász Imre támogatásával folytathatta Nagykőrösön, ahol kivételes szorgalommal felküzdötte magát a legjobb tanulók közé. Tanítványokat vállalt s hamarosan önellátóvá vált. Kecskemét, Debrecen, Sárospatak református tudásközpontjai következtek. 1848-ban végzett s útja a szószék helyett a csatatérre vezetett. Honvéd közkatonaként harcolta végig a szabadságharcot. A bukás után bujdosni kényszerült, mert az osztrákok kivételes szigorral büntették a magyar szabadságharcban szerepet vállaló papokat. Az Abony környéki birtokokon talált menedékre, ahol nevelőként biztosította megélhetését. Híressé vált tanítványa Márton Ferenc középbirtokos, akit Abonyi Lajos (1833-1898) néven jegyeznek a lexikonok. 1860-ban az osztrák elnyomás enyhültével került szülőfaluja gyülekezetének élére és haláláig szolgálta földijeit. Szokatlan módon 189 holdnyi területen gazdálkodott, melyet részben a gyülekezettől haszonbérelt. A gyóni gazdák területnagyság szerinti erőssorrendjében a 10. helyet foglalta el a századfordulón. Puritán körülmények között élt, gazdálkodási bevételeiből a legtöbbet termőföldvásárlásra fordított. Saját szellemi épülésére, megsárgult papírok vattatására, tudományos búvárkodásra sosem sajnálta az időt. Gyermekkori verseinek kéziratát a Kecskeméti Református Gyülekezet könyvtárában őrzik (Kalicza Ferenc írásbeli gyakorlása. K 90.). Szép kort megérve, 88 évesen halt meg. Végrendeletében közel 100 holdnyi saját tulajdonú tehermentes földjeit egyenlő arányban ösztöndíjalapként elosztva hat református oktatási intézménynek adományozta (Budapesti, Debreceni, Sárospataki Theológiák, Nagykőrösi és Kecskeméti Főgimnáziumok, Nagykőrösi Tanítóképző). Mintául szolgáló életútját Gyóni Géza méltatta a Dabas és Vidéke hasábjain.

A Bizottság egyetért a javaslattevőkkel: Kalicza Ferenc életútja és adományozó tevékenysége mintául szolgálhat ma is. Emlékét érdemes megőriznünk és ápolnunk.

Határidő: azonnal
Felelős: bizottság elnöke

K.m.f.

Zelenák András
bizottság elnöke

Törvényességi észrevétellel bemutatva:

Rigóné dr. Roicsik Renáta
jegyző

DABAS VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK
Települési Értéktár Bizottság
Dabas, Szent István tér 1/b.

Szám: 121-21/2015.

KIVONAT

Készült: Dabas Város Önkormányzatának Települési Értéktár Bizottsága
2015. november 3-án tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

Jelen vannak: a csatolt jelenléti ív szerint.

Kihagyva a kihagyandók.

A Bizottság 7 igen (egyhangúlagos) szavazattal az alábbi határozatot hozta:

17/2015. (XI.3.) számú TEB határozat

Dabas Város Önkormányzatának Települési Értéktár Bizottsága az agrár- és élelmiszergazdaság gyűjtőnév alá felveszi a Települési Értéktárba „Bartholomaeides Soma őszibarack-nemesítő tevékenységét”. Gyóni evangélikus lelkész, a „Metelka díjazottja” őszibarackfajta nemesítője.

Bartholomaeides Soma atyja Bartholomaeides Pál fő esperes, pilisi lelkész. Gyóni évei előtt Pesten és Pilisen segédlelkészként szolgált. Székács József mellett részben ő látta el Kossuth László temetésének lelkészi teendőit 1839-ben. Egyházi feladatain túl örömet lelte gazdasága mindennapi munkálataiban, szenvedélyes kertész volt. A vidék lakóival főként a gyümölcsfák nevelését kedvelte meg. Aprólékos, türelemmel kísérletező tevékenységéből egy új őszibarackfajta született az 1840-es évek közepén. Magvetésből szaporítva jó érzékkel választott ki egy kiváló tulajdonságokat hordozó magoncot. A fáról szemző hajtásokkal látta el ismerőseit, így került belőle a Zlinszky családhoz és Metelka Ferenc alsódabasi gyógyszerészhez is. Metelka Ferenc kertjéből a sajátos ízű gyümölcs a környék nemesi családjainak asztalára, majd mezőgazdasági kiállításokra került. A „Metelka díjazottja” őszibarack így a fajta országos bemutatását, megismertetését végző patikusról kapta a nevét, de a nemesítő érdemeit a kertész szakma tudományos szintű művelői a mai napig számon tartják. Életének 76., papsága 50. évében hunyt el, a gyóni gyülekezetet kivételes hűséggel 43 évig szolgálta.

A Bizottság egyetért a javaslattevőkkel: Településünk helytörténetében egyedülálló teljesítmény az őszibarackfajta kinemesítése. Példa lehet a mai agrár innovációk számára.

Határidő: azonnal

Felelős: bizottság elnöke

K.m.f.

Zelenák András
bizottság elnöke

Törvényességi észrevételre bemutatva:

DABAS VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK
Települési Értéktár Bizottság
Dabas, Szent István tér 1/b.

Szám: 121-21/2015.

KIVONAT

Készült: Dabas Város Önkormányzatának Települési Értéktár Bizottsága
2015. november 3-án tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

Jelen vannak: a csatolt jelenléti ív szerint.
Kihagyva a kihagyandók.

A Bizottság 7 igen (egyhangúlagos) szavazattal az alábbi határozatot hozta:

18/2015. (XI.3.) számú TEB határozat

Dabas Város Önkormányzatának Települési Értéktár Bizottsága a kulturális örökség gyűjtőnév alá felveszi a Települési Értéktárba „Madas Károly adományozó és iskolaalapító tevékenységét”.

Madas Károly ügyvéd, országgyűlési képviselő, a nevét viselő pesti református gimnázium egyik alapítója. Tősgyökeres református hajdúcsaládban született, ősei Bocskai István hajdúi között kaptak kiváltságos levelet. Református lelkész édesapjának nem volt módja gyermeke taníttatására, ezért mesterembernek szánta, ő azonban fejébe vette, hogy honorácior pályára lép. Így került a debreceni kollégiumba, ahol rendkívüli szorgalmával és emlékezőtehetségével tűnt ki társai közül. Mint ingyenes diák végezte tanulmányait, jómódú társainak pedig magánórákat adott. Keresetét saját maga és szülei között osztotta meg, harmadát pedig megtakarította. A kitűnő eredménnyel elvégzett gimnázium után Debrecenben, majd Pesten tanult jogot és ügyvédi vizsgát tett, és olyan hírnevet szerzett, hogy a főúri családok is versengtek érte, hogy jogtanácsosnak megnyerjék. Visszavonulása után a Pest megyei törvényszék helyettes elnökévé, a fővárosi református egyházközség presbiterévé és gondnokává, Halász Boldizsár harmadik ciklusa után, 1872-ben az Alsódabasi választókerület országgyűlési képviselőjévé választották.

Ügyvédi pályafutása során jelentős vagyonra tett szert, a 19. század második felében a báró Laffert család után ő lett Sári legnagyobb földbirtokosa. Az 1893. évi birtokösszeíráskor Sáriban (574 szántó, 2 kert, 725 rét, 34 legelő, 257 erdő, 204 szőlő, 193 terméketlen) 1.989 kat. hold földje volt, bár ebből 1899-ben több mint 91 kat. hold víz alatt állt. Ő intézte a Tihanyi család ügyeit is, akik az ócsai határ nagyobbik felét bírták. Mint a Tihanyi árvák árvagyámja és ügyvédje Madas Károly kapta meg a (mai ócsai gimnázium helyén volt) Csűrkert, a Mádencia-erdő, Vörös-ér, Czirjái tanyák, Kei-sziget, Babád, Újerdő, Ómér-sziget) 3.214 kat. hold területét is, melyet bérbe adva hasznosított.

Amilyen sikeres volt hivatali, gazdálkodói és közéleti pályája éppoly sikertelen a családi élete. 1850-ben feleségül vette a rendkívüli szépségű és műveltségű Földváry Rozáliát, aki néhány év múltán fiatalon meghalt. Szerette volna, hogy egyetlen fia, Sándor folytatja az általa megkezdett utat, benne azonban csalódnia kellett, ezért visszavonult a közélettől. Azokra a debreceni egyházi alapítványokra gondolva, melynek tanulását köszönhette, úgy végrendelkezett, hogyha törvényes leszármazottak

nélkül halna meg, vagyonának felét egy református árvaház, a másik felét egy református felsőbb leányiskola és internátus alapítására fordítsák.

Amikor rövid szenvedés után élete 87. esztendejében, 1901-ben végelgyengülésben jobblétre szenderült, vagyona Sándor fiára szállt, aki a szellemi betegek kórházába került, majd két év múlva ő is meghalt. Mindkettőjüket a Kerepesi temetőben helyezték örök nyugalomba.

A hagyatéki ügyek rendezése utána hajdani Tihanyi-birtok nagy részét Balatoni (népiesen és tévesen „Babádi”) Farkas László vette meg, a mintegy 250 holdas Mádencia pedig a reformátusegyházkerületé lett. A fővárosi református „felsőbb leányiskola és leánynevelő intézet”, melyet később érettségit adó liceummá, majd gimnáziummá fejlesztettek, Madas Károly és egy Baár János nevű polgár alapítványából 1907-ben jött létre. Előbb egy budai villát, majd a Vérmező sarkán egy iskolaépületet béreltek számára. A Medgyaszay István tervei szerint készült új iskola 1929-ben a Rózsa-domb nyugati lejtőjén, a Lorántffy Zsuzsanna utcában épült fel.

Sári község korabeli legnagyobb birtokosa, az Alsódabasi választókerület hajdani képviselője és adakozótársa nevét 1989 óta, amikor visszakerült egyházi kezelésbe, a Baár-Madas Gimnázium viseli.

A Bizottság egyetért a javaslattevőkkel: Madas Károly már életében is nagy adományozó volt. Halála után hagyatéki alapítványából létesült részben a Baár – Madas Gimnázium. Példaadását érdemes megörökítenünk.

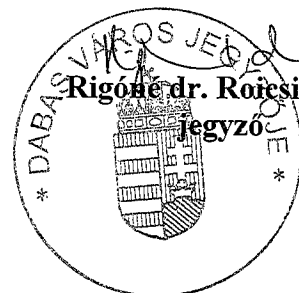
Határidő: azonnal

Felelős: bizottság elnöke

K.m.f.

Zelenák András
bizottság elnöke

Törvényességi észrevételre bemutatva:

Rigó dr. Roicsik Renáta
jegyző